

За грамотността и неграмотността

Анализ на езиковите грешки в анкетите за ученици от
5. – 11. клас в СУ „Свети Софроний Врачански“, гр.
Пловдив

МО „Езици“, СУ „Свети Софроний Врачански“, гр. Пловдив

Увод

- Темата за грамотността е актуална от момента на възникване на писмеността.
- Терминът „грамотност,, (Literacy) е гръцки по произход. Въведен е от Цицерон. Според него грамотни са всички, които могат да четат на латински език.
- В края на 20 век продължава да се счита, че грамотни са лицата, умеещи да четат и пишат на родния си език. Тази грамотност много често се определя като **традиционна, функционална и прагматична.**
- Важен момент в разбирането за грамотността е определението, дадено от ЮНЕСКО през 50-те г. на 20 век:
„Функционално грамотен е този, който може да участва в дейности, в които грамотността е условие за ефективно функциониране на неговата група и общност и която му дава възможност да ползва четенето, писането и смятането за своето усъвършенстване и за развитието на общността.“

За грамотността на нашите ученици

- Обект на проучването и анализа са анкетите на 123 ученици, в частност свободните им отговори на въпросите: “Кои са най-често срещаните качества на учителите, които не одобрявате?” и „Какво Ви липсва в училище?“
- Проучването проследява дали последователно се спазват: правописната норма, граматичната норма, лексикалната норма, пунктуационната норма. Отчитат се и смисловите грешки и неточности при изразяването и оформянето на изречението и текста, където има такъв.
- Не са установени отклонения от езиковите норми в отговорите на 32 ученици (35.5%).
- Липсват отговори на последните два въпроса в 13 анкети.

Нарушения в прилагането на правописната норма

- Правописни грешки са допуснати в 42 анкети (46.2%).
- Типизирани, изглеждат така:
  - грешки при обеззвучаване на звучни съгласни на морфемната граница от типа: **поТкрепа, иСлушват, беСкрайни;**
  - други фонетички грешки по аналогия: **изКам, изТина, шкаВчета ;**
  - грешки при гласните – замяна на тясна с широкото ÿ съответствие (**изОчавам, УБОчения**) или на широка с тясното ÿ съответствие (**зИлени, цигарИни**);
  - неусвоен правопис на някои думи от чужд произход: **АсанСИор, кафе аФтомат;**
  - слято, полуслято и разделно писане: **по вече, по добре, по качествена (храна) , неодобрявам**

Нарушения в прилагането на граматичната норма

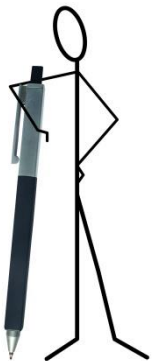
- Граматични грешки са допуснати в 14 анкети (15.4%).
- Типизирани, изглеждат така:
  - членуване на имената от мъжки род с пълен и кратък член и грешки при членуване на имената от женски род, завършващи на Т;
  - неправилно съгласуване: **Има учители, който ...; по някои ПЪТ**

Нарушения в прилагането на лексикалната норма

- Грешки при лексикалната съчетаемост на думите са допуснати в 18 анкети. (19.8%)
- Типизирани, изглеждат така:
  - неправилна употреба на предлози: „... привилегии **КЪМ** определени ученици...“, „Липса на план за улеснение **КЪМ** урока“;
  - употреба на неточни синоними: „... асансьор за тези, които са в неравностойно състояние“; „невярване във възможностите на учениците“; „Липсва ми стойностна и качествена храна в училище“

Нарушения в прилагането на пунктуационната норма

- Пунктуационни грешки са допуснати в 25 анкети. (27.5%)
- Типизирани, изглеждат така:
  - липсват запетаи пред относителните местоимения и местоименни наречия: **„Имат любимци КОИТО им се подмазват.“; „Не одобрявам КОГАТО някои учители обиждат учениците.“;**
  - липсват запетаи пред съюзите ЧЕ, ЗА ДА;
  - обособените части не се отделят пунктуационно

Смислови грешки в оформянето на изреченията и текстовете

- Смислови неточности в отговорите са допуснати в 21 анкети. (23.1%)
- Отговори на въпроса: “Кои са най-често срещаните качества на учителя, които не одобрявате?”

Щастието да преподава и обучава.

Да те обижда и винаги да те буца назад.

отговорност, справедливост, честност, толерантност, взискателност

Да поставя само шестици на учениците.

Никакви най-често срещаните качества на моя учител, които не одобрявам.

Не одобрявам това, че учителите не винаги поставят добри оценки.

- Отговори на въпроса: “Какво Ви липсва в училище?”

Тати и сестрами.

Стая в която учениците да се хранят свободно! Без да стоят прави в коридора.

Госпожата, приятелите от училището и физическото.

Изводи

- От изнесените резултати и посочените примери става ясно, че степента на грамотност не е на желаното ниво.

- Причините са много и са комплексни:

дигитализацията на съвременния живот, улесненият достъп до всякакъв вид информация, интензивността на общуването в социалните мрежи, влиянието на медиите, недостатъчната обществена взискателност по проблема за грамотността, училището.

- Ролята на обучението по български език и литература за преодоляване на проблема:

Ролята на обучението по български език и литература за преодоляване на проблема:

- Преодоляване на някои трайно установени убеждения на учениците:

„Щом другите ме разбират, това е достатъчно.“

„Така говорят и другите.“

„Разбирам го, значи го знам.“

„Бързах.“

„Ще се пише ли оценка?“

- При всяка възможност практически упражнения за правилно прилагане на езиковите норми.
- Усъвършенстване на комуникативните умения на учениците в различни речеве ситуации и условия на общуване.
- Усъвършенстване на уменията за създаване на различни видове текст.
- Мотивиране на учениците за четене на художествена литература.

Учителите са лицето на образователната система, най-лесно е да бъдат сочени с обвинителен пръст. Но това няма да промени положението. Защото пак те са хората, които няма да се уморят да търсят пътища за разрешаването на възникващите проблеми.